

Asia: VN/15936/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esityksestä

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää kannatettavana, että esityksessä kuvaillut Valtorin tieto- ja viestintäpalveluiden keskeiset tehtävät olisi säädetty virkavastuulla tehtäviksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää kuitenkin yhdenvertaisuusperiaatteen ja oikeasuhtaisuuden kannalta ongelmallisena, että hallituksen esityksessä ehdotetaan ehdotonta sääntelyä, jonka mukaan virkaan voitaisiin valita vain Suomen kansalainen.

Perustuslain 125 §:n 1 momentin mukaan lailla voidaan säätää, että määrättyihin julkisiin virkoihin tai tehtäviin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Perustuslakivaliokunta on todennut kansalaisuuden olevan sellainen perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu henkilöön liittyvä erotteluperuste, jota ei ilman hyväksyttävää syytä saa käyttää erottelevan lainsäädännön perusteena (PeVL 26/2010 vp, PeVL 33/2017 vp). Perustuslakivaliokunta onkin katsonut, että kansalaisuusvaatimuksia tulisi asettaa vain rajoitetusti ja perustellusta syystä (PeVL 33/2017).

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa, että ehdotetusta Suomen kansalaisuudesta viran kelpoisuusehtona tekee erityisesti ongelmallisen se, että esitys ei sisällä yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia, vaikka esityksessä säädettäisiin välittömästä eriarvoisesta kohtelusta perustuslaissa, rikoslaissa ja yhdenvertaisuuslaissa nimenomaisesti mainitun syrjintäperusteen perusteella. Esityksen vaikutuksia ihmisten yhdenvertaisuuteen ei myöskään käsitellä suhteessa perustuslakiin.

Mikäli kansalaisuusvaatimuksesta viran kelpoisuusehdoissa haluttaisiin pitää kiinni, tulisi esitystä täydentää kattavalla yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnilla. Tällöin olisi otettava kantaa siihen, miksi Valtorin tieto- ja viestintäpalveluiden viroissa olisi keskeistä, että viranhaltija on Suomen kansalainen, ja mitä lisäarvoa tällainen kelpoisuusvaatimus tuottaisi siihen nähden, että kyseisiin virkoihin valittavien henkilöiden taustat turvallisuusselvitetään jo voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, mahdollisesti jopa laajaa turvallisuusselvitysmenettelyä käyttäen.

Yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnissa tulisi lisäksi ottaa huomioon, että käytännössä henkilön kansalaisuus liittyy hyvin läheisesti hänen etniseen alkuperäänsä.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun käsityksen mukaan henkilön kansalaisuus ei koskaan sellaisenaan ole turvallisuusselvityksessä lausuttava asia, vaan tällöin turvallisuusselvitettävän henkilön tilanteessa täytyy olla jotain olennaista muuta, mikä liittyy joko yksilöllisiin tai valtiollisiin seikkoihin, jotka kasvattavat riskiä. Myös tämä käytäntö huomioon ottaen voidaan pitää kyseenalaisena, mitä lisäarvoa kansalaisuusvaatimus sellaisenaan tuottaisi.

2. Yhteiset palvelut

- **Kommentit 2 §:n muuttamisesta**

-

3. Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät

- **Kommentit uuden 2 a §:n lisäämisestä**

-

4. Yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksyminen

- **Kommentit uuden 7 §:n lisäämisestä**

-

5. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

- **Kommentit uuden 8 §:n 2 momentin lisäämisestä**

-

6. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

- **Kommentit 9 §:n muuttamisesta**

-

7. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

- Kommentit uuden 10 §:n 2 momentin lisäämisestä

-

8. Integraatiopalvelujen tuottaja ja sen tehtävät

- Kommentit uusien 13 § ja 14 §:n lisäämisestä

-

9. Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

- Kommentit uusien 15 §:n 3 ja 4 momentin lisäämisestä

-

10. Esityksen vaikutukset organisaatiosi toimintaan

-

11. Muut kommentit

-

Aaltonen Jussi
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto